

Mgr Dominik Tyrawa

Sprawozdanie z konferencji naukowej

„Szkoła – wychowanie i edukacja”

Biłgoraj, 10 marca 2009 r.

W dniu 10 marca 2009 r., w Biłgoraju, odbyła się interdyscyplinarna konferencja naukowa pod tytułem „Szkoła – wychowanie i edukacja”. Organizatorami tej konferencji byli Wydział Zamiejscowy Nauk Prawnych i Ekonomicznych Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II w Tomaszowie Lubelskim, Zespół Szkół Ogólnokształcących im. Organizacji Narodów Zjednoczonych w Biłgoraju oraz Starostwo Powiatowe w Biłgoraju. Była to już druga konferencja zorganizowana przez tych organizatorów, gdyż w 2008 roku, odbyła się konferencja pod tytułem „Środki przekazu – informacja czy manipulacja”. W kuluarach zaprezentowano materiały pokonferencyjne, wydane pod redakcją T. Guza, A. Balickiego i W. Lisa.

Celem konferencji z jednej strony było przedstawienie istotnych problemów edukacyjnych, w ujęciu pedagogicznym, socjologicznym, prawnym oraz praktycznym, a z drugiej strony konferencja była ciekawą promocją Zespołu Szkół Ogólnokształcących, Wydziału Zamiejscowego w Tomaszowie Lubelskim, Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego oraz samej ziemi biłgorajskiej. Za chwalebne i godne naśladowania należy uznać takie praktyczne łącznie promocji i edukacji z konferencją na-

ukową. Z pewnością należy promować takie postawy oraz zachęcać inne ośrodki, nie tylko uniwersyteckie, ale także regionalno-lokalne.

Konferencję rozpoczął ks. prof. dr hab. Tadeusz Guz, dziekan Wydziału Zamiejscowego w Tomaszowie Lubelskim. Po przywitaniu wszystkich zgromadzonych gości, w szczególności przedstawicieli edukacji, samorządu terytorialnego, lokalnych stowarzyszeń i organizacji oraz samej młodzieży Biłgoraja i okolic, która w dużym gronie zapełniła aulę Zespołu Szkół, ks. prof. T. Guz wygłosił referat wprowadzający pt. *„O idei chrześcijańskiej go kształcenia i wychowania człowieka według Edyty Stein – filozof i męczennicy z Auschwitz”*. W swoim wystąpieniu ks. prof. Guz poruszył fundamentalne problemy kształcenia i wychowywania człowieka. Na wstępie, scharakteryzował myśli pedagogiczne Edyty Stein, wygłoszone na początku lat trzydziestych. Istotnym elementem, było wskazanie kontekstu osobisto-historycznego tych myśli, tj. pochodzenie Edyty Stein, jej życie, postawę oraz męczeńską śmierć. Ponadto poruszony został istotny wpływ duszy na świadomość i funkcjonowanie człowieka. Ks. prof. Guz poruszył także wielowymiarowość istoty ludzkiej i jej

kształtowania, poczynawszy od kształtowania ciała, a skończywszy na kształtowaniu duszy, które jest szczególnie istotne i ubogaca każdego człowieka. Rozum, jako powiązany z duszą, wpływa i determinuje rozwój człowieka. Na koniec prelegent wskazał na problem „inności”, wskazując, iż inność jest ściśle związana z człowiekiem, upiększa życie, determinuje kształcenie i wpływa na poziom intelektualny. Podsumowaniem wystąpienia było nawiązanie do nauki Jezusa Chrystusa oraz świadectwa życia Edyty Stein. To wystąpienie miało charakter ściśle filozoficzny.

Drugim wygłoszonym referatem, był referat Pani mgr Doroty Balickiej pt. „Wychowanie w myśli C.K Norwida”, reprezentującej Zespół Szkół Zawodowych i Ogólnokształcących w Biłgoraju. Na początku swojego wystąpienia, Pani mgr przedstawiła rys historyczny twórczości Norwida, który jest konieczny w celu właściwego zrozumienia jego twórczości. Niefortunność czasowa, w której tworzył była niezwykle silnie eksponowana w jego dorobku. Następnie dokonano przeglądu treści wybranych wierszy, z których wyłania się obraz wybitnego patrioty, eksponującego i tworzącego patriotyzm, pełnego miłości dla kraju, narodu oraz ludzi. W niezwykle silny sposób oddziałuje także na jego twórczość chrześcijaństwo. Pani mgr Balicka zwróciła także uwagę na rolę sztuki jako czynnika wychowawczego, sensowność pracy, która nie poniża, a kształtuje i oddziałuje na godność, ocala ją i pomaga rozkwitnąć. Referat ten miał charakter pedagogiczno-historyczny.

Kolejnym wystąpieniem, było wystąpienie Pana mgr inż. Stanisława Schodzińskiego, wicestarosty powiatu. Referat nosił tytuł „Wychowanie w biłgorajskich szkołach ponadgimnazjal-

nych”. W pierwszej części swojego wystąpienia Pan Starosta przedstawił w skrótowny sposób szkolnictwo ponadgimnazjalne powiatu biłgorajskiego. Zwrócił uwagę na wielowymiarowość szkolnictwa, gdyż z jednej strony istnieją szkoły w bezpośredni sposób podlegające powiatowi, a obok nich istnieją np. liceum katolickie, czy też szkoły kierunkowe, tj. o profilu leśnym (podlegające Ministrowi Środowiska) czy też rolniczym (podlegające Ministrowi Rolnictwa). Następnie w wystąpieniu wskazano na współczesne zagrożenia, stojące przed szkolnictwem, m.in. ośmieszanie wartości, patriotyzmu, tradycji, historii, brak propagowania polskiej kultury. Jako główne zagrożenia prelegent wskazał filmy, gry komputerowe, Internet, które wypaczają znaczenie pewnych słów i propagują niejednolitość pewnych pojęć (społeczeństwo obywatelskie, homoseksualizm czy też globalizację). W ostatniej części wystąpienia, zostały wskazane programy i spotkania propagujące patriotyzm a współtworzone pod patronatem Starostwa Powiatowego w Biłgoraju. To m.in. rocznice powstania Armii Krajowej, rocznice stanu wojennego, Dni Papieskie, konferencja odnosząca się do dziedzictwa kulturowego i środowiska, konferencja poświęcona zagrożeniom kultury, konferencja poświęcona środkom przekazu, konferencja – śladami zbrodni komunistycznych na Lubelszczyźnie czy też konferencje poświęcone działalności Armii Krajowej i Batalionów Chłopskich. W referacie tym wskazano praktyczne działania jednostek samorządu terytorialnego, w sferze propagowania kultury, edukacji, historii regionu oraz właściwych, często niepopularnych w dzisiejszych czasach wzorców.

Kolejnym prelegentem był dr hab. Mieczysław Ryba, reprezentujący Instytut Historii Wy-

działu Nauk Humanistycznych Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II. Wygłosił on referat pt. „Współczesne trendy edukacyjne w kontekście reformy polskiej oświaty”. W swoim wystąpieniu poruszył on istotne problemy dotyczące współczesną oświatę polską. Wskazał on na zagrożenia płynące z każdej reformy czy też zmiany, gdyż bardzo często zmiany wprowadzają niepotrzebny zamęt w oświacie. Następnie w wystąpieniu zostało wskazane zagrożenie płynące z braku konsultowania reform oświaty z rodzicami, m.in. w kontekście rozpoczęcia przez sześćioletnie dzieci obowiązku szkolnego. Dr hab. Ryba wskazał także na piętrzącą się biurokrację, która jest niemalże nieodzownym elementem każdej reformy i w znacznym stopniu utrudnia funkcjonowanie. Następnie omówione zostały standardy europejskie w dziedzinie oświaty i szkolnictwa wyższego, które zbyt często zamiast usprawnić nauczanie, powodując wyolbrzymienie znaczenia systemu skojarzeniowego. Jako przykłady prelegent wskazał, znane sobie systemy kształcenia w Anglii oraz w Niemczech. Ponadto, poddając krytyce unijne standardy nauczania, wskazał na niewłaściwy cel edukacji czyli cel praktyczny, który bez właściwego scharakteryzowania i wskazania celu teoretycznego, nie będzie mógł być we właściwy sposób wdrożony. Odchodzenie, choćby od kontekstu historycznego, skutkuje niezajomością przyczyn powstawania pewnych rozwiązań i rodzi pytania o właściwość takiego postępowania. Referat ten w swojej treści był z pogranicza historii i pedagogiki, oparty na bardzo szerokim doświadczeniu prelegenta.

Następnym wystąpieniem był referat Pana dra Piotra Wiśniewskiego, pracownika Wydziału Zamiejscowego w Tomaszowie Lubelskim, pt. „Pra-

wo do edukacji i wychowania w prawie Unii Europejskiej i Konstytucji RP”. Referent w pierwszej kolejności poruszył istotę edukacji i wychowania w prawie unijnym oraz konstytucyjnym. Następnie została wskazana problematyka interpretacji tych praw, gdyż od niej zależy przyjęty sposób postępowania. Jest to o tyle istotne, gdyż podmiot dokonujący wykładni prawa, może w znaczący sposób wpłynąć na jego interpretowanie. Zaakcentowana została także rola praktyki i doktryny. Dr Wiśniewski omówił także istotną rolę, jaką odgrywa w interpretacji prawa do edukacji i wychowania unijne prawo pierwotne i prawo pochodne oraz Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej, która jest specyficznym quasi-aktem, proklamowanym przez Unię. Na koniec swojego wystąpienia prelegent przedstawił tzw. unijne programy w zakresie edukacji, m.in. program Erasmus, program Sokrates czy też pogram Da Vinci. Ten referat był bardzo silnie osadzony w problematyce prawnej, unijnej i konstytucyjnej.

Na koniec pierwszej części konferencji referat przedstawił Pan dr Grzegorz Kowalski z Wydziału Zamiejscowego w Tomaszowie Lubelskim. Referat nosił tytuł „Wielowymiarowość obowiązku szkolnego w aspekcie podmiotowym”. W swoim referacie Pan dr Kowalski w pierwszej kolejności poruszył problematykę obowiązku szkolnego, konstytucyjnego obowiązku nauki oraz krótko omówił istotę obowiązku przedszkolnego, szkolnego i pozaszkolnego. Przywołał także, w kontekście proponowanej nowelizacji, umożliwiającej posyłanie sześćioletnich dzieci do szkół, jakie aktualnie warunki musi spełnić dziecko, aby mogło we wcześniejszym okresie rozpocząć wykonywanie obowiązku szkolnego. W referacie poruszono także kwestie spełnienia obowiązku szkolnego, historycznego

kontekstu aktualnie funkcjonujących rozwiązań oraz postępująca liberalizację w tym zakresie. Przywołane zostały także akty prawa międzynarodowego, które doprecyzowują treść obowiązku szkolnego. Na koniec referatu, prelegent wskazał także obowiązki, jakie obciążają rodziców, dyrektację szkoły, jednostki samorządu terytorialnego w zakresie wykonywania obowiązku szkolnego przez ucznia.

Po wystąpieniu Pana dra Kowalskiego, Pan dr Adam Balicki poprowadził dyskusję, która w głównej mierze skoncentrowała się wokół obowiązków dziecka, lukach w kształceniu i roli Unii Europejskiej, która według osób biorących udział w dyskusji, narzuca niewłaściwe standardy nauczania.

Drugą część konferencji rozpoczął ks. prof. dr hab. Stanisław Fel, reprezentujący Wydział Nauk Społecznych, jednocześnie dyrektor Instytutu Socjologii. Wygłosił referat pt. „Edukacja jako sposób przezwyciężania nierówności społecznej”. We wprowadzeniu do swojego wystąpienia, prelegent poruszył kwestie nierówności w sensie egalitarnym, równości podmiotowej (charakterystyczna równość dla państw komunistycznych) oraz odwołał się do godności, która konstytuuje miejsce człowieka w społeczeństwie. Poruszone zostały także kwestie miejsca człowieka w hierarchii ludzi, kwestie statusu przypisanego, problem dziedziczenia pozycji człowieka. Omówione zostały podstawowe typy społeczeństw, które w zasadniczy sposób determinują zachowania człowieka. Ks. prof. Fel zwrócił także uwagę na to, iż aktualnie, w społeczeństwie wiedzy, w którym żyjemy najistotniejsza jest odpowiednia polityka edukacyjna państwa, kwestia właściwych standardów wychowania i otwartość elit. Elity, które

nie są otwarte, które nie wyznaczają właściwych wzorców, które są otwarte tylko na siebie i swoje dzieci, w znaczny i negatywny sposób wpływają na kształtowanie się społeczeństw.

Kolejnym prelegentem był Pan dr Marek Bielecki, który wygłosił referat pt. „Rola rodziców w procesie wychowania”. Prelegent reprezentował Wydział Zamiejscowy w Tomaszowie Lubelski. W wygłoszonym referacie zostały poruszone tytułowe problemy w szczególności z punktu widzenia prawa wyznaniowego. Została wskazana bardzo istotna rola rodziców w tym zakresie, w szczególności rola wynikająca z standardów międzynarodowych (m.in. Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka czy też Konwencji o Prawach Dziecka), prawa polskiego (art. 48 i 53 Konstytucji RP oraz orzecznictwo w tym zakresie) czy też z uchwał i wzorców niektórych kościołów oraz związków wyznaniowych.

Kolejnym wystąpieniem był referat pt. „Status prawny nauczyciela jako funkcjonariusza publicznego”, który wygłosił Pan dr Wojciech Lis. Na samym początku w tym wystąpieniu poruszono kwestie szczególnego uznania i ochrony zawodu nauczyciela. Prelegent zwrócił uwagę na nierównomierne balansowanie się praw ucznia, które są wyeksponowane na pierwszym planie, z prawami nauczycieli, które zasadniczo są pomijane. Brak w szkole atmosfery bezpieczeństwa, brak posłuchu. Prelegent bardzo szczegółowo przeanalizował także kwestie zmian prawa, w których nauczycielom zagwarantowano ochronę jak funkcjonariuszom publicznym. Nauczyciele, w świetle prawa, korzystają z ochrony jak funkcjonariusze publiczni, nie będąc jednak nimi. Przywołano także konsekwencje takiej ochrony, poczynawszy

od obowiązków nauczycieli, poprzez obowiązki dyrektorów szkół, a skończywszy na sankcjach grożących tym, którzy naruszają prawo w tym zakresie. Referat Pana dra Lisa spotkał się z bardzo żywym przyjęciem publiczności.

Przedostatnim wystąpieniem, był referat ks. prof. dr hab. Mariana Nowaka, prodziekana Wydziału Nauk Społecznych, pt. *„Pedagogika personalistyczna w kontekście współczesnych tendencji w edukacji”*, opatrzone także bardzo interesującą prezentacją multimedialną. Z racji pedagogicznego charakteru referatu, poruszono w nim oczekiwania jakim poddawani są zarówno uczniowie, jak i nauczyciele, omówiono postawy nauczycieli, tj. wyczekującą, symbiozę, psychologizującą, stałą interwencję, kształtującą, nowelizującą i postawę kontrolującą. W wystąpieniu wskazano także ogromną rolę pośredniczenia w relacjach uczeń i nauczyciel, kwestii adaptacyjnych czy też rolę sprzeciwu. Na zakończenie omówiono tendencje w relacjach wychowawczych, poczynszyszy do tych najbardziej oczekiwanych, a skończywszy na tych krytykowanych.

Konferencję zakończył referat Pana dra Adama Balickiego, pt. *„Odpowiedzialność Skarbu Państwa za szkody wyrządzone przez nauczycieli”*. Pan dr reprezentował Wydział Zamiejscowy w Tomaszowie Lubelskim. Wystąpienie to zostało poparte szerokim orzecznictwem oraz poglądami doktryny. W referacie m.in. poruszono kwestie odpowiedzialności za szkody w pierwszej kolejności funkcjonariuszy publicznych,

kwestie odpowiedzialności za pewne, wybrane działania, odpowiedzialność samego państwa, kwestie odpowiedzialności posiłkowej i solidarnej, kwestie odpowiedzialności na zasadzie słuszności, istotę działania w sferze dominium i imperium oraz wskazano podstawy prawne takiej odpowiedzialności, w szczególności art. 77 Konstytucji oraz art. 417 kodeksu cywilnego.

Konferencję zakończył podsumowaniem ks. prof. Guz. Takie spotkanie naukowe należy uznać za sukces. Z jednej strony zapewniono ciekawą problematykę, wspartą przez interesujące wystąpienia, nie tylko z dziedziny prawa, ale także historii, socjologii, pedagogiki czy też filozofii, co znacznie ubogaciło ofertę. Z drugiej strony, wyraźnie wskazano adresatów wystąpienia, tj. nie tylko samorządowców, dziennikarzy, nauczycieli, ale także uczniów. Uczniowie biłgorajskich szkół ponadgimnazjalnych mogli poczuć na własnym „podwórku” ideę Uniwersytetu, Katolickiego Uniwersytetu, poznać potencjalnych przyszłych wykładowców, zaznajomić się z ciekawymi tematami, a może także podjąć decyzję o wyborze kierunku studiów. Jeszcze raz należy wskazać, że taka idea to przyszłość polskiego szkolnictwa wyższego, promocja i nauka. Ideę tą powinny podchwycić inne Wydziały Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Na zakończenie zapowiedziano opublikowanie wszystkich materiałów konferencyjnych, w formie publikacji książkowej oraz spotkanie za rok, nie wyznaczając jednak jeszcze tematu tegoż spotkania.

NOTA O AUTORZE

Mgr Dominik Tyrawa, Wydział Zamiejscowy Prawa i Nauk o Gospodarce w Stalowej Woli Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II, Instytut Prawa, zainteresowania naukowe: prawo administracyjne, prawo konstytucyjne, wpływ prawa międzynarodowego na polski porządek prawny, kontakt: dtyrawa@kul.pl